

SFKH:s synpunkter med anledning av KAM-utredningen

Svenska Föreningen för Klinisk Hypnos, SFKH, är en ideell förening med uppgift att främja den vetenskapliga utvecklingen av klinisk och experimentell hypnos och dess gränsområden, samt att understödja forskning och utbildning inom verksamhetsområdet. Föreningen är ansluten till *The European Society of Hypnosis in Psychotherapy and Psychosomatic Medicine* (ESH) och till *The International Society of Hypnosis* (ISH), föreningar som på det europeiska respektive internationella planet har likartade syften. För medlemskap i SFKH krävs en profession med legitimationskrav enligt Socialstyrelsens regler. Föreningen organiserar alltså läkare, psykologer, sjuksköterskor, fysioterapeuter, barnmorskor, tandläkare, tandhygienister med flera legitimationsgrundande yrken.

SFKH har tagit del av den s.k. KAM-utredningen och lämnar inför den fortsatta beredningen av ärendet och eventuella propositioner följande synpunkter. Föreningen har inte varit remissinstans, vilket är en anledning till att utredningen inte tidigare har uppmärksammats av oss. I sak berör våra synpunkter nu endast utredningens förslag att ändra den nu gällande patientsäkerhetslagens (5 kap. 1§) bestämmelser om begränsningar i fråga om rätten för andra än hälso- och sjukvårdspersonal att vidta vissa hälso- och sjukvårdande åtgärder, så som bland annat hypnos.

Utredningen påstår att: *”Som framgått av bl.a. kapitel 6 finns det flera metoder som både används inom hälso- och sjukvården och inom KAM. Detta gäller exempelvis akupunktur, hypnoterapi och mindfulness. I vissa fall är utövarna legitimerade eller definierade som hälso- och sjukvårdspersonal enligt 1 kap. 4 § patientsäkerhetslagen. I andra fall är utövarna att betrakta som KAM-aktörer.”* Enligt utredningen utförs alltså idag ”hypnoterapi” av icke-legitimerad personal, vilket i så fall är i strid mot gällande lag. SFKH anser att sådan illegal verksamhet inte bör tas som argument för att legalisera den. Det finns knappast någon utvärdering av denna idag illegala verksamhet. För att citera KAM-utredningen: *”När det gäller vårdskador och biverkningar av psykologiska metoder som huvudsakligen tillämpas av icke-legitimerade terapeuter är kunskapen synnerligen begränsad. Några systematiska sammanställningar av den vetenskapliga litteraturen har vi inte kunnat finna”*. SFKH konstaterar, att det därmed inte finns någon vetenskaplig grund för att värdera riskerna, när icke legitimerad personal utövar hypnos.

KAM-utredningen har identifierat några risker för vissa grupper som utsätts för hypnos: *”Även psykologiskt inriktade KAM-terapi kan innebära risker för biverkningar. Exempel på metoder där man i vetenskapliga studier påvisat negativa effekter är debriefing, suggestionsterapier, faciliterad kommunikation, sorgerådgivning och sorgeterapi.”*

Föreningen anser att KAM-utredningen gravt underskattat riskerna för behandlingsskador i samband med hypnos. Det som kallas ”suggestionsterapier” måste rimligen täcka hypnos, särskilt som de icke legitimerade som kallar sig ”hypnoterapeuter” arbetar huvudsakligen med suggestioner, i brist på bredare och djupare psykoterapiutbildning. De internationella och den svenska föreningens medlemmar har otaliga exempel på patienter, som efter konsultationer hos icke-legitimerade hypnosutövare lidit skada och sökt hjälp hos våra medlemmar. Några citat av våra mest erfarna kliniker samt från internationella forskare/kliniker:

Susanna Carolusson, MSc, leg psykolog, leg psykoterapeut, handledare (UHÄ): *”Som kliniskt verksam i barnmedicin, vuxenpsykiatri och privat vuxenpsykoterapi sedan 45 år, samt kontaktperson för frågor från allmänhet, kolleger och patienter via SFKH:s hemsida, har jag fått ta emot ett oräkneligt antal klagomål från patienter som fått ”hypnoterapi” hos personer som bedriver alternativmedicinsk vård och som självsjäldigt uttalar sig om Socialstyrelsens lagförbud som otidsenlig och förlegad. De vanligaste klagomålen har handlat om utlovade resultat och avbruten behandling utan annan förklaring än patientens ”bristande hypnotiserbarhet”, ett uttalande som avslöjar djup kunskapsbrist. Dessa patienter, varav många lider av bristande självkänsla, försämras av sådana besked. De upplever sig icke behandlingsbara, med en metod de tror på. Andra klagomål har handlat om gränslöst invaderande av patientens integritet, sexualiserade eller på annat sätt obehagliga suggestioner, stark ångest efter sessioner som inte tas om hand, mm. Detta är att betrakta som biverkningar som orsakas av bristande kunskap och kompetens hos terapeuten. Påståendet i SOU att hypnos har överdramatiserats i risken att skada, verkar hämtat från just de obehöriga hypnoterapeuter som pga. sin inställning hanterar hypnos vårdslöst. Hypnos är effektivt och hjälpsamt förutsatt att metoden utövas endast av behöriga inom hälso- och sjukvårdens område.”*

Dan Anders Palmquist, Fil Lic, Fil Dr, leg psykolog, specialist i klinisk psykologi, leg psykoterapeut, handledare (UHÄ och Karolinska Institutet). *”Efter 55 år som kliniskt verksam legitimerad psykolog, legitimerad psykoterapeut, lärare, handledare och forskare, är jag fullt övertygad om att hypnos är en kraftfull och effektiv metod, i händerna på en välutbildad vårdgivare inom svensk hälso- och sjukvård.*

Vidare är jag genom min omfattande långa kliniska erfarenhet övertygad om att hypnosbehandling, på grund av sin kraftfulla effekt, ska begränsas till att användas endast av dem som har akademisk och klinisk utbildning i både psykologi eller medicin och hypnos, samt har erhållit en legitimation i sitt vårddyke från Socialstyrelsen.

Jag måste betona det senare med stort allvar: Jag har bevittnat vilken skada de personer kan ställa till med, som tillämpar hypnos utan att ha erforderlig vårdutbildning och som verkar utanför hälso- och sjukvårdens område.”

Professor Giuseppe De Benedittis, MD, PhD, University of Milano, Vice-President of the Italian Society of Hypnosis and Member of the Board of the International Society of Hypnosis. ISH:s representant i kontakter med WHO. *”Recent literature on the efficacy of hypnosis in psychiatry and psychotherapy shows a robust and converging evidence, particularly in depression and anxiety, even compared to the gold standard of CBT.*

The improper use of hypnosis is associated with increased risk of significant side-effects and complications. For this reason the use of hypnosis should be limited to professionals with certified skills in the specific areas of application in regulated health and care practice.”

REFERENSER till ovanstående citat

Fuhr, K., Meisner, C., Broch, A., Cynry, B., Hinkel, J., Jaberg, J., Petrasch, M., Schweizer, C., Stiegler, A., Zeep, C., & Batra, A. (2021). Efficacy of hypnotherapy compared to cognitive behavioral therapy for mild to moderate depression—Results of a randomized controlled rater-blind clinical trial. *Journal of Affective Disorders*, 286, 166–173. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2021.02.069>

MacHovec, F.J. (2012). *Hypnosis Complications. Prevention and Risk Management.*

Palsson, O. S., Kekecs, Z., De Benedittis, G., Moss, D., Elkins, G. R., Terhune, D. B., Varga, K., Shenefelt, P. D., & Whorwell, P. J. (2023). Current Practices, Experiences, and Views in Clinical Hypnosis: Findings of an International Survey. *International Journal of Clinical and Experimental Hypnosis*, 71(2), 92–114. <https://doi.org/10.1080/00207144.2023.2183862>

Valentine, K. E., Milling, L. S., Clark, L. J., & Moriarty, C. L. (2019). The Efficacy of Hypnosis as a Treatment for Anxiety: A Meta-Analysis. *International Journal of Clinical and Experimental Hypnosis*, 67(3), 336–363.
<https://doi.org/10.1080/00207144.2019.1613863>

Mark P. Jensen, PhD, Professor and Vice Chair for Research, Department of Rehabilitation Medicine, University of Washington. *"I am writing you this note to confirm my strong belief that ONLY nationally registered healthcare providers should be allowed to provide hypnosis and hypnotherapy treatment. Although hypnotherapy is an effective intervention with few adverse events when provided by trained and licensed healthcare providers, evidence has shown that hypnotherapy have serious negative consequences – including suicide among recipients – when provided by lay "hypnotherapists." By lay hypnotherapist I mean individuals who do not otherwise have training and a license to provide care in the healthcare field."*

Som framgår av citaten ovan, så minskar skaderisken om den kliniska hypnosen utförs av legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal. Detta framför allt av tre anledningar.

1. För det första har hälso- och sjukvårdspersonal en bred och omfattande kompetens i sjukdomslära inom sina respektive områden, vilket ger en grund att bedöma risk och nytta för patienten med den ena eller andra terapiåtgärden.
2. För det andra förfogar hälso- och sjukvårdspersonal över ett antal andra behandlingar inom sina kompetensområden och är inte hänvisade till enbart hypnos.
3. För det tredje ingår hälso- och sjukvårdspersonal som regel i ett kompetensnätverk som kan stödja och handleda den enskilde yrkesutövaren.

Kam-utredningen verkar ha uppfattningen att hypnos har sitt ursprung i alternativ och komplementärverksamheter: *"Annars är det vanliga när man i hälso- och sjukvården introducerar metoder från KAM-området att hälso- och sjukvårdspersonal utbildas i metoden. Från exemplen ovan kan nämnas att fysioterapeuter utbildas i akupunktur och qigong, psykologer i mindfulness och hypnoterapi och dietister i rådgivning om ketogen kost."* SFKH menar att detta är en missuppfattning. Den kliniska hypnosen har sitt ursprung inom hälso- och sjukvården och utvecklades ursprungligen av läkare som Breuer, Charcot och Freud. Den kliniska hypnosen har ständigt dokumenterats och utvecklats med vetenskaplig metodik och de vetenskapliga rapporter som finns i stor omfattning baseras på hypnos inom patientsäker vård. Klinisk hypnos skiljer sig på många sätt från hypnos tillämpad av icke-legitimerad personal.

Föreningens uppfattning är:

att man bör förebygga att behandlingsskador uppstår genom att fortsatt begränsa användandet av hypnos i behandlande syfte till personal med en bredare kompetens inom hälso- och sjukvård och som står under SoS:s tillsyn med det etablerade regelverk som gäller för legitimerade professioner.

Styrelsen för SFKH 21 augusti 2023

Lotta Lindgren, Göran Skarman, Markus Erosson. Michael Rundblad, Jeanette Pernyer, Lena Palmér, Anders Andersson